

*** תשע"ד
2014 ***
תיק מס' 74024

החלטה

בעניין מקום הדיון

לבין	בעניין שבין
הנתבע	התובעת
פ'	ישוב פלוני שבבנימין

א. רקע

התובעת הגישה כתב תביעה בבית הדין "ארץ חמדה גזית".
הנתבע, באמצעות ב"כ עו"ד אלמוני, הודיע כי הוא מעוניין לדון בדין תורה, בבית הדין לממונות ירושלים שבראשות הרב לוין, ברחוב חיי אדם 28, בירושלים.
הנתבעים דורשים שהתביעה תידון בבית דין שבאזורם ולא בירושלים.

ב. דיון

לעניין קביעת מקום הדיון, מצאנו בהלכה כמה עקרונות יסוד:

1. בית דין שבעירו

בגמרא (סנהדרין לא ע"ב) נחלקו אמוראים, האם רשאי בעל דין לדרוש לקיים את הדיון בבית הוועד שמחוץ לעיר, ולא בבית הדין המקומי. המדובר הוא במצב בו בית הדין שמחוץ לעיר עדיף מבחינת כוחו בדין (ע' רש"י ושאר מפרשים וע"ע סמ"ע חו"מ סימן יד ס"ק שיטות הראשונים בזה).

למרות זאת, הכרעת הגמרא היא שככלל, לא ניתן לכפות לדון מחוץ לעיר, לבד מאשר מלווה ללווה שרשאי לדרוש זאת, מדין "עבד לווה לאיש מלווה" (וראו שיטות הראשונים בזה טור ובית יוסף חו"מ סימן יד). הטעם שלא ניתן לדרוש הליכה לבית דין במקום אחר היא, שבכך מוטלות על התובע הוצאות נוספות – "יוציא מנה על מנה". וכן נפסק בשו"ע חו"מ סימן יד סעיף א:

שנים שנתעצמו בדין, זה אומר: נידון כאן, וזה אומר: נעלה לב"ד הגדול, כופין אותו ודן בעירו.

2. הולכים אחר הנתבע

בתשובת מהר"ק שורש א', דן במצב בו בעלי הדין גרים במקומם שונים – השאלה היא האם יש לקבוע את הדיון במקום התובע או במקום הנתבע. המהר"ק פסק שאין התובע יכול לדרוש שהדיון יתקיים בבית הדין שבמקומו, אלא זכותו של הנתבע לדרוש שהדיון יתקיים במקומו.

וכן פסק הרמ"א (חו"מ סימן א):

התובע צריך לילך אחר הנתבע, אם הוא בעיר אחרת, אף ע"פ שבעיר התובע הבית דין יותר גדול (מהר"ק שורש א).

בשו"ת מהרשד"ם (חושן משפט סימן ז), עסק במצב בו שני הצדדים גרים בעיר אחת וכל אחד רוצה לדון בבית דין שונה באותה עיר, וקבע שזכות הנתבע לקבוע את בית הדין מבין בתי הדין שבאותה העיר, אף אם בית דין שדורש התובע גדול ממנו. וכך מבואר גם בהגהות אשרי (סנהדרין פ"ג, סימן ב, הגה ב). וכן נפסק בשו"ע בסעיף ג.

3. המנהג – לעולם אין מוציאים מן העיר

להלכה קובע הרמ"א, שהמנהג הוא שאף המלווה אינו ראשי לדרוש לקיים את הדיון בבית דין אחר:

כבר נהגו בזמן הזה שכל זמן שיש ב"ד בעיר אין אחד יכול לכופ חבירו שילך עמו לבית דין אחר (מהר"ק שורש כ"א), כי אין לנו עכשיו בית דין הגדול או בית הועד

4. הגדרת "העיר"

כתב הסמ"ע (חו"מ סימן יד, ס"ק י'), בשם תרומת הדשן (פסקים, סג, סה):

שהמנהג שכל השייכים לבית החיים שלהם שייכים לאותו ב"ד.

וע"ש דכתב עוד שאין בדינים אלו אלא מה שענין הדין רואות, והביאו בד"מ,

ולרחבה בסוגיה זו, עיינו שו"ת משפטיך ליעקב, ח"ה סימן ל.

5. מן ההלכה אל המעשה

קודם להכרעה, אבקש לציין בהערת אגב, שיתכן וההזמנה לדין לא היתה מדויקת, וניתן היה להבין ממנה, שזכותו של הנתבע להודיע על כל בית דין של תורה. ולא היא, וכדלהלן.

השאלה שבפנינו היא, האם יש לבעל דין מישוב שבאזור בנימין זכות לדרוש קיומו של דיון בירושלים. מקומם של התובעת והנתבע במקום אחד – הישוב פלוני.

ראשית, מן האמור לעיל ברור, שאין ספק שהדין ש"הולכים אחר הנתבע", כפוף לדרישה לדון במקום של התובע והנתבע. על כן אין זו זכותו של הנתבע לדרוש לקיים את הדיון מחוץ לעיר. אלא שעולה השאלה מהי העיר ומה גבולה.

על פי ההגדרה הראשונה של תרומת הדשן, שייכות לבית קברות אחד – התשובה היא שקיים בישוב התובע בית עלמין. בכל מקרה, הגוף המטפל בבתי העלמין ובקבורה הוא המועצה האזורית בנימין, ולא בתי העלמין שבירושלים. יתכן מאוד לומר, שבית העלמין אינו אלא סימן וביטוי לשירותים המוניציפליים ולמרחק הסביר שאדם רגיל לפעול בו. בוודאי, שקריטריון זה אינו קריטריון בלעדי.

הפוסקים (כמבואר בסמ"ע ובשו"ת משפטיך ליעקב הנזכר לעיל), הותירו עניין זה לשיקול דעת בית הדין. השיקולים צריכים להסתמך הן על המציאות הפיזית – מרחק בתי הדין וכד', והן על שיקולים הנוגעים למקרה הספציפי.

במצב דיון, נראה לומר, שהנתבע זכאי לדרוש קיומו של דיון בבית דין באזור גוש הישובים בו הוא גר. מדובר במספר ישובים הזוכים לשירותים ממועצה אזורית אחת, ואשר נתפסים כקבוצת ישובים שהתנועה ביניהם קבועה. נציין, שגם התובעת לא דרשה קיומו של הדיון דווקא במקומה (הישוב פלוני), אלא בישוב סמוך.

לעומת זאת, הנתבע אינו זכאי לדרוש קיומו של דיון בירושלים, שהיא גוף מוניציפאלי אחר, ושהגעה אליה ודורשת מאמצים. בעניין זה, לדעתי יש משקל גם לכך שהתובעת היא גוף ציבורי שמקומו בישוב פלוני. גוף ציבורי, זכאי לקבל שירותים משפטיים באזור ואין להטיל עליו לצאת ממקומו. סמך לגישה זו אני מוצא בדברי ערוך השולחן המתייחס לאפשרות קיומו של דיון בפני דייני העיר בענייני מיסים וכד', למרות שדייני העיר לכאורה נוגעים בדבר. הוא קובע:

ומימנו לא ראינו ולא שמענו שבעסק הנוגע לעיר לא ידונו דייני העיר, וכיון שהמנהג כן הוי כקבלו עליהם ויכולים הדיינים שבעיר לדון על כל ענייני העיר.

אין ספק, שהמנהג מבוסס על הצורך של העיר שעניינייה ידונו באופן יעיל וזמין (גישת הפוסקים בעניין זה באה לידי ביטוי גם בהלכות נוספות כגון הגדרת הציבור כמוחזק ואכמ"ל). על כן, יתכן שבמחלוקת דומה בין שני אנשים פרטיים, יהיה מקום לבחון יותר את הנגישות של כל אחד מן הצדדים לעיר ירושלים.

ג. החלטה

1. **הנתבע יודיע תוך 7 ימים, האם הוא נכון לדון בדין תורה בפני אחד מבתי הדין לממונות בגוש הישובים בו הוא גר.**

2. **אם הנתבע לא יודיע כאמור בסעיף א, בית הדין יתיר לתובעת לממש את זכויותיה בכל ערכאה שהיא.**

ההחלטה המקורית נתנה ביום *** תשע"ד. נוסח מתוקן (שבועיים אחר כך) תשע"ד

הרב סיני לוי

דיין

*** תשע"ד
2014 ***
תיק מס' 74024

החלטה

בעניין מקום הדיון (2)

לבין	בעניין שבין
הנתבע	התובעת
פ'	ישוב פלוני שבבנימין

א. רקע

התובעת הגישה כתב תביעה בבית הדין "ארץ חמדה גזית".
הנתבע, באמצעות ב"כ עו"ד אלמוני, הודיע כי הוא מעוניין לדון בדין תורה, בבית הדין לממונות ירושלים שבראשות הרב לוי, ברחוב חיי אדם 28, בירושלים.
הנתבעים דורשים שהתביעה תידון בבית דין בישוב באזורם ולא בירושלים.
ביום *** תשע"ד, נתתי החלטה בעניין מקום הדיון.
ב"כ הנתבע, במכתבו מיום ***, קבל על ההחלטה מטעמים שונים. עיקרם:
א. מדוע לתובע ניתנה הזכות לקבוע את בית הדין.
ב. התובעת הגישה את תביעתה בירושלים, לכן זכותו של הנתבע לבחור בית דין בירושלים. נטענו טענות נוספות, וקראתי את המסמך כולו.

ב. הבהרה ודיון

ראשית, נפלה בלשון ההחלטה טעות סופר.
הנתבע הוא הזכאי לקביעת מקום הדיון באזור מגוריו. מצורפת החלטה מתוקנת.
(דומני, שמהקשר הדברים ניתן היה לעמוד על כך – שכן לא כתוב התובעת, אלא התובע, וכמו כן, כל מהלך ההחלטה נאמר שלנתבע עומדת הזכות. בכל מקרה כעת הדברים בהירים ומתוקנים)
שנית, דומני שנפלה טעות בהבנת ב"כ הנתבעים את בקשת התובעת.
התובעת הגישה את תביעתה במשרד בית הדין בירושלים, שהוא המשרד הראשי, ממנו מתנהלת כל רשת בתי הדין הפרוסה ברחבי הארץ (ראו אתר בית הדין).
התובעת הודיעה לבית הדין מפורשות, שהיא מבקשת לקיים את הדיון לא בירושלים, אלא באזור מגורי הנתבע, שהוא גם אזור פעילות התובעת.

על כן, איני רואה מקום לשינוי ההחלטה, לפי הנוסח המתוקן, המצורף בזה.

הרב סיני לוי

דיין

*** תשע"ה
*** 2014
תיק מס' 74024

החלטה

בעניין שבין	לבין
התובעת	הנתבע
ישוב פלוני שבבנימין	פ'

רקע

התובעת הגישה כתב תביעה בבית הדין "ארץ חמדה גזית". הנתבע, באמצעות ב"כ עו"ד אלמוני, הודיע כי הוא מעוניין לדון בדין תורה, בבית הדין לממונות ירושלים שבראשות הרב לוי, ברחוב חיי אדם 28, בירושלים.

בהחלטה שניתנה על ידי הדיין הרב סיני לוי נקבע שהנתבע זכאי לקביעת מקום הדיון באזור מגוריו – בבנימין, אך לא בירושלים. אין חולק שקיימים כמה בתי דין של תורה באזור זה, כך שלמען הסר ספק יובהר כי בית דין זה אינו דורש שהדיון יתקיים בפניו.

בית הדין הגיעו טענות ב"כ הנתבע ובקשותיו, לדון דווקא בירושלים ולא באזור בנימין, לפיכך ההחלטה הועברה להרכב של שלושה דיינים.

דיון והחלטה

הנימוקים ההלכתיים שכתב הרב לוי, מקובלים על הרכב בית הדין. כתמיכה נוספת לאמור, נוסף את דברי הפוסקים הקובעים שלעניין קביעת מקום הדיון, דינו של ציבור תובע כדין הנתבע – ולציבור הזכות לקבוע את מקום הדיון באזורו של הציבור (ראו מהרי"ק שורש ב, שו"ת חכם צבי סימן יד, שער משפט חו"מ סימן יד סעיף א).

למעשה, לאור מכלול דברי הפוסקים אנו מכריעים כי זכות הציבור לדרוש את קיום הדיון באזורו. כשם שהתובעת תבעה במרחק מסויים ממקום המגורים של הצדדים (בבית הדין בישוב מסויים), כך זכאי הנתבע לבחור בי"ד עד למרחק דומה מהיישוב, אך לא בירושלים.

על מנת להגביר את האמון של הנתבע בבית הדין שיבחר, בית הדין דידן ממליץ בפני בית הדין אותו יבחר הנתבע, לאפשר לו לבחור את זהותו של אחד מדייני ההרכב, מתוך הדיינים המכהנים דרך קבע באותו בית דין. המלצה זו, אינה תנאי להחלטה להלן.

על כן, על הנתבע להודיע למזכירות בית הדין וגם לתובעת באיזה בית דין העומד בהגדרה זו הוא מעוניין להתדיין, וזאת עד * תשע"ה.**

אם הנתבע לא יקיים הוראה זו, הרי שהתובעת רשאית, החל מ* תשע"ה, למצות את זכויותיה בכל ערכאה שהיא ובכלל זה בבתי המשפט של מדינת ישראל.**

בזאת באנו על החתום

הרב סיני לוי

הרב יוסף כרמל, אב"ד

הרב דניאל מן